

Toplumsallaşmada Ailenin Önemi

Yrd. Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ
Araş. Gör. Işın ALKAN

GİRİŞ

Bireyler, tarih boyunca her dönemde bir toplum/topluluk içinde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bireylerin bir arada yaşamaları, birbirleri ile iletişim ve etkileşim kurmalarını; böylece birtakım toplumsal ortak değerlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu duruma bağlı olarak zaman içerisinde, her toplum kendine özgü bir hayat anlayışı ve yaşam şekli geliştirmiştir. Kendine özgü biçim ve yargılar içinde şekillenen toplumun varlığını sürdürebilmek için, sahip olduğu değerlerin, toplumu oluşturan bireyler tarafından benimsenip; kuşaktan kuşağa aktarılması zorunludur (Coştu, 2009).

Toplumsallaşmanın Tanımlanması

Toplumsal/sosyal kelimesinin kökeni, “toplumcul, sosyal, topluma ait” anlamlarına gelen, Latince “Socialis” kelimesinden gelmektedir. Türkçeye “sosyalleşme” ya da “toplumsallaşma” olarak çevrilen “socialization” kelimesi “bireyin kişilik kazanarak belli bir toplumsal çevreye hazırlanması, toplumsal hayata uyum sağlama, toplumla bütünleşme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Akt. Coştu, 2009). En geniş anlamda çocuğun eğitimi, “topluma hazırlanma” süreci olarak tanımlanan toplumsallaşma; bireysel farklılıklara rağmen toplumun değerlerini, kurallarını ve onaylanan ve onaylanmayan davranışlarını farklı yollarla öğrenmedir (Tezcan, 1992).

Toplumsallaşma, insanın doğuştan sahip olduğu zekâ ve yeteneğin potansiyel durumdan; bilgi, beceri, değer ve davranış boyutuna taşınabilmesi ve kendi özgünlüğünü koruyarak yaşadığı toplumun uyumlu bir üyesi hâline getirilebilmesi için; sosyal bir ortamda yetiştirilmesine gereksinim duyduğu, doğumdan ölüme kadar bütün yaşamını kuşatan sürece denir. Toplumsallaşma, bir etkileşim ve öğrenme ile birlikte ömür boyu devam eden, ancak, çocukluk ve ergenlikte büyük

önem taşıyan, olgunluk çağından itibaren hızı azalan ve niteliği değişen bir süreçtir (Özpolat, 2010; Yavuzer ve ark., 2014). Bu süreç, her insanın bir biçimde kendisine yönelttiği “Diğer insanlar ve doğa ile birlikte yaşamayı nasıl sağlayabilirim?” sorusuna kendi doğasından ve toplumdan aldığı cevabın ifadesidir (Özpolat, 2010)

Toplumsallaşma terimi geniş bir davranış ve oluşum alanını içerir. En başarılı biçimiyle insanın tam çaresizlik ve tam bir bencillikle nitelenen bebeklik çağından, bağımsız bir yaratıcılıkla nitelenen yetişkinlik dönemine geçmesiyle sonuçlanan bir öğrenme ve öğretme sürecidir. Diğer bireyleri anlamak ve onlara uyum sağlamak, toplumsallaşmanın önde gelen öncüsüdür (Yavuzer 2002). Bu süreç aracılığıyla birey belirli bir toplumun davranış kalıplarını kişiliğine mal ederek o topluma ait bir birey haline gelir ve bir kişilik kazanır (Tezcan, 1992).

Toplumsallaşma İçin Gerekli Önkoşullar

Bireyler tutum ve davranışlara sahip olarak dünyaya gelmezler. Tutum ve davranışlar zaman içerisinde öğrenilir ve geliştirilir. Birey, kendinden önce var olan, kendine özgü kuralları ve yapısı olan bir toplum içine doğar. Toplumsallaşmanın birinci ön koşulu süregelen bir toplumun varlığıdır. Soyut ya da bireyin içinde bulunmadığı ya da bütün toplumlara göre bir toplumsallaşma söz konusu değildir. Toplumlara kültür farklılığı, mutlaka belli bir yerde, belli bir zamanda yaşamakta olan, belli bir topluma göre toplumsallaşmayı gerekli kılar. Bu nedenle, evrensel bir vatandaş olarak toplumsallaşmak mümkün değildir. Her birey, içinde doğduğu, yaşadığı somut ve devamlılığı olan bir toplum tarafından toplumsallaştırılır (Aziz, 1982; Coştu, 2009).

Toplumsallaşma tek yönlü bir süreç değildir. Aileye ya da gruba toplumsal uyum yapabilecek yeni bir üyenin girmesi toplumsal birimde değiştirici bir etkidir. Toplumsallaşmanın ikinci ön koşulu, bireyin yeterli

KAYNAKLAR

1. Arkan B, Üstün B: Ebeveyn programı değerlendirme rehberi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Elektronik Dergisi*, 3(2); 102-107, 2010.
2. Aslan N, Cansever B: Okuldaki sosyal etkinliklere katılımda ebeveyn-çocuk etkileşimi (kültürlerarası bir karşılaştırma), *Ege Eğitim Dergisi*, (8)1; 113-130, 2007.
3. Avcı M: Ergenlikte toplumsal uyum sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1); 39-63, 2006.
4. Aydın MZ: Çocuklar kitle iletişim araçlarının zararlarından korunmalıdır. *Somuncu Baba Dergisi*, 71; 12-15, 2006.
5. Ayyıldız T: *Altı Yaş (60-72 aylık) çocuklarda sosyal beceri geliştirerek şiddeti önleme programının etkisi*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, (Danışman Prof. Dr. Güler Cimete), 2011.
6. Aziz A (editör): *Toplumsallaşma süreci ve yetişkin toplumsallaşması. Toplumsallaşma ve Kitleli İletişim*, Ankara, AÜSBF Basın-Yayın Yüksek Okulu Basımevi, 1982, p.16.
7. Bagavos C, Martin C: What happens to the European family. Family observer, European observatory on family matters, *European Commission Employment and Social Affairs*, 3; 20-28, 2002.
8. Bahar Z: Okul sağlığı hemşireliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Elektronik Dergisi*, 3(4); 195-200, 2010.
9. Büyükbaykal G: Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 28; 31-44, 2007.
10. Catalano H, Catalano C: The importance of the school-family relationship in the child's intellectual and social development, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 128; 406-414, 2014.
11. Coştu Y: Toplumsallaşma kavramı üzerine sosyolojik bir değerlendirme, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(3); 117-140, 2009.
12. Çağdaş A (editör): Anne-baba-çocuk ilişkisi. *Anne-baba-çocuk ilişkisi*, 2. Basım, İstanbul, Eğitim Kitabevi Yayınları, 2003, p. 25-40.
13. Çavuşoğlu H (editör): *Çocuk sağlığı sorunları ve hemşirenin rolü. Çocuk Sağlığı Hemşireliği*, 5.Baskı, Ankara, Dizgi Baskı, 2000, p.16-44.
14. Elkin, F (editör): *Çocuk ve Toplum, Çocuğun Toplumsallaşması*, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1995, Çeviren: Nazife Güngör.
15. Erkan S, Fulya Temel (editör). *Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar. Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2010, s.4-5.
16. Green S: Creating a father friendly child care environment, *Child Care Centers Connections*, 10(1); 1-4, 2001.
17. Gülay H, Akman B (editörler): *Okul öncesi dönemde sosyal becerilerin gelişimini etkileyen faktörler. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2009, p.63-84.
18. Jackson AP, Brooks-Gunn J, Huang C, Glassman M: Single mothers in low-wage jobs: Financial strain, parenting, and preschoolers' outcomes, *Child Development*, 71(5); 1409-1423, 2000.
19. Karataş H, Öztürk C: Sosyal bilişsel teori ile zorbalığa yaklaşım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Elektronik Dergisi*, 2(2); 61-74, 2009.
20. Kılıç Ç: Aile eğitim programları ve Türkiye'deki örnekleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, (10)1; 99-111, 2010.Kırık AM: Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: Nitel bir araştırma, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 337-347, 2014.
21. Kırık AM: Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1); 337-347, 2014.
22. Kulaksızoğlu A: Ergenlik Psikolojisi, 2. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1999, p.82,96,97.
23. Navaro L (editör): *Gerçekten beni duyuyor musun? 8. Basım*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2003, p. 31-183.
24. Notarianni MA, Clements TP, Tillman HJ: Caring for The Future: strategies for promoting violence prevention in pediatric primary care. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners*, 19; 306-314, 2007.
25. Nyström K, Öhrling K: Parenthood experiences during the child's first year: literatüre review. *Journal of Advanced Nursing*, 46(3); 319-330, 2004.
26. Oktay A (editör): Okul öncesi dönemde eğitim ortamları. *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*, 4. Basım, İstanbul, Epsilon Yayıncılık, 2002, p. 147-158.
27. Özpolat A: Ailede demokratik sosyalleşme, *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5(20); 9-24, 2010.
28. Öz İ (editör): *Anne-Baba Olma Sanatı*, 2. Baskı, İstanbul, Melisa Yayıncılık, 2004, p.37-120.
29. Örüñ Ş, Feyzioğlu Ş, Şen E, Vural G, Turgut M: *Tek Ebeveynli Aileler*, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2011, p.17-39.
30. Sayın Ö (editör): *Aile Sosyolojisi-Ailenin Toplumdaki Yeri*, İzmir, Ege Üniversitesi Basımevi, 1990, p.2
31. Semerci ZB (editör): *Çocukluk döneminde babanın önemi. Birlikte Büyütelim, Çocuk Ruh Sağlığı*, 7.baskı, İstanbul, Alfa Yayınları, 2006, p. 58-60.
32. T.C Milli Eğitim Bakanlığı: Aile ve tüketici hizmetleri. Aile yapısı, Ankara, 2011: <http://www.megep.gov.tr> (15 Ekim 2014).
33. Tezcan M (editör): *Eğitim Sosyolojisi*, 8. Basım, Ankara, Zirve Ofset,1992, p.67-72, 137,164.
34. Ünal H: *Davranım Bozukluğu Tanısı Alan İlköğretim Öğrencilerine Okullarda Sunulan Danışmanlık Hizmet-*

- lerinin İncelenmesi. Ç.Ü. Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Adana, (Danışman Yrd. Doç. Dr. Sabahattin Çam), 2006.
35. Ünal S: *Sistem olarak aile: iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar/548/file/sistemolarakaile.ppt*: (06 Kasım 2014).
  36. Ünal V: Geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçiş sürecinde boşanma sorunu ve din. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (26); 588-602, 2013.
  37. Ünal V: Geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçiş sürecinde boşanma sorunu ve din, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (26); 588-602, 2013.
  38. Yavuz S, Yüceşahin MM: Türkiye’de hane halkı kompozisyonlarında değişimler ve bölgesel farklılaşmalar. *Türkiye Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 15(1); 76-118, 2012.
  39. Yavuzer H (editör): *Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu*, 11. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2004, p. 17-27,88.
  40. Yavuzer H (editör): *Ana-baba ve Çocuk, Ailede çocuk eğitimi*, 24. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2013, p.13,68,71.
  41. Yavuzer H, Köknel Ö, Kulaksızoğlu A, Ayhan H, Dodurgalı A, Ekşi H, Nuray Türkyılmaz Catic (Editör): *Aile Eğitimi-5 Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumlar*. İstanbul, Timaş Yayınları, 2014.
  42. Yıldırım E: Bir Modernite rüyası: Ailenin sonu mu? Kütahya Yetiştirme Yurdu örneği. *Aile ve Toplum*, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayını, 2(8), Ankara, 2005.
  43. Yıldırım E: Bir Modernite rüyası: Ailenin sonu mu? Kütahya Yetiştirme Yurdu örneği. *Aile ve Toplum*, 2(8), 2005.
  44. Yörükoğlu A (editör): *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, 7. Basım, Ankara, Aydın Kitabevi, 2007, p. 39,66,70-158.
  45. Yörükoğlu A (editör): *Çocuk Ruh Sağlığı*, 34. Basım, İstanbul, Özgür Yayınları, 2014, p.27,125,126-127,221,376.